

A TRES METROS SOBRE EL CIELO

FITXA TÈCNICA

- **Títol original:** A tres metros sobre el cielo
- **Direcció:** Fernando González Molina
- **Interpretació:** Mario Casas, María Valverde, Álvaro Cervantes, Marina Salas, Nerea Camacho, Cristina Plazas, Jordi Bosch, Diego Martín, Clara Segura
- **Producció:** Espanya, 2010
- **Duració:** 120 min.

SINOPSI

Dos joves d'entorns molt diferents es coneixen. Ella és la Babi, una noia de classe alta que viu en un entorn molt protegit. Ell és l'"H", un noi aficionat a les curses il·legals i a les motos. L'"H" es fixa en la Babi, però els seus mons són tan diferents que sembla un amor impossible. Finalment les circumstàncies els portaran a conèixer i iniciar un intens viatge en què descobriran molts sentiments, entre ells, l'amor.

OBJECTIUS

- Presentar els mites de l'amor romàntic
- Analitzar críticament el sistema sexe-gènere
- Reconèixer els estereotips i els de gènere tradicionals que apareixen en la nostra forma d'establir relacions sexuals-amoroses
- Explicar el cicle de la violència

PERSONES DESTINATÀRIES

La dinàmica és adaptable a diferents espais de realització i a nivells d'atenció i maduresa diversos. S'ha dut a terme amb joves d'entre 14 i 21 anys en els següents espais:

- Espais d'educació formal (centres de secundària obligatòria y post-obligatòria, universitats, etc.)
- Espais d'educació no formal (educació en el temps lliure)
- Espais comunitaris (casals de joves, espai de barri)
- Centres de justícia juvenil
- Centres Residencials d'Acció Educativa (CRAE)

CONCEPTES CLAU

■ Sentiments	■ Estereotips de gènere
■ Emocions	■ Cicle de la violència
■ Límits	■ Autoconcepte
■ Capacitats empàtiques	■ Autoestima
■ Amor romàntic	

ABANS DE VEURE LA PEL·LI

Abans de passar la pel·lícula podem explicar i pactar les normes de l'espai: respecte, escoltar, confidencialitat, no judici. És important tenir en compte que el pacte funciona en totes direccions: entre les i els joves; d'elles i d'ells vers la persona referent; però també d'aquesta persona vers les i els joves. Per exemple, seria especialment contraproduent que els i les joves se sentissin jutjades per la persona referent.

Aquesta pel·lícula ens permet treballar i vincular molts temes explorats en aquesta dimensió i en les anteriors: com els models de masculinitat i feminitat hegemònics i els mites de l'amor romàntic són un terreny apte per construir relacions desiguals en què es donen dinàmiques de violència que sempre segueixen el mateix cicle. El film, que es presenta com la màxima expressió del romanticisme, es pot analitzar críticament i permet fer palès com aquest romanticisme amaga una relació de violència. Coneixent el cicle de la violència podem detectar-la abans, en lloc de normalitzar-la com fa la pel·lícula, de forma que serà més fàcil adonar-nos de les relacions que no ens convenen.

Per poder fer aquest treball entre els i les joves és interessant fer una introducció tot explicant que el que farem és una anàlisi crítica. En general, els personatges que apareixen són referents per les i els joves, de forma que la crítica a la pel·lícula acostuma a generar força resistències. Observar-les ens permet detectar els nivells de normalització i justificació de la violència que podem trobar en el grup. Com a introducció, els podem demanar que es fixin en com és ell i ella, que ho relacionin amb els models de masculinitat i feminitat hegemònics, i que posin molta atenció en com és la seva relació: qui pren la iniciativa, qui té brots agressius, qui s'encarrega de mantenir la relació, del suport emocional...

PREGUNTES PER A LA REFLEXIÓ

---

1. Com són la Babi i l'"H"? Com es presenten en la pel·lícula?

La idea és poder parlar de com tots dos personatges reproduïen quasi al detall els models de masculinitat i feminitat hegemònics: ell és fort, agressiu, valent, es posa en risc (i de retruc la posa en risc a ella), no expressa les seves emocions i, quan ho fa, és sempre a través de la ràbia, pren la iniciativa en el sexe i en la vida... Ella, en canvi, és sensible, dolça, comprensiva, complaent, responsable, etc.

2. Com són les seves primeres trobades?

És interessant analitzar les primeres trobades perquè són situacions en què ell la tracta malament (li diu lletja), traspassa els seus límits (la llença a la piscina quan ella li està dient que no ho faci), la culpabilitza a ella d'haver-se ficat en embolics... I malgrat que posa música romàntica a aquestes situacions, si les pensem fredament ens adonem que no són situacions maques ni agradables. Aquestes primeres trobades poden llegir-se com un indicador de com serà la relació després. Aquí es pot explicar que les situacions de control i de violència no es donen d'un dia per l'altre, sinó que es van generant a poc a poc, i que com més aviat es detectin, més fàcil és sortir-ne. A més, el plantejament que fa la pel·lícula ens fa pensar que s'ha de tractar malament a la gent que t'agrada, o que si algú et tracta malament és perquè li agrada, i aquesta és una lògica perversa que ens porta a relacions de maltractament.

3. Com són les dones que apareixen a la pel·lícula? I els homes? Com es relacionen entre ells? Pensar, per exemple, en el paper que tenen ells i elles en les curses de motos...

Aquesta pregunta ens permet parlar de nu dels models de masculinitat i feminitat. Ells són valents, agosarats, els agrada el risc, demostrar que són els més forts, els més ràpids... I elles, en canvi, són comprensives, curoses, complaents... Quan aquests dos perfils tan estereotipats es troben, la relació que es dona és sempre de poder, perquè els valors associats a la masculinitat estan socialment més ben valorats, i perquè el paper d'ells és sempre l'actiu, i implica prendre les decisions, és a dir, tenir més poder. El paper de la feminitat en aquests models és sempre el dependent, el rol que necessita de l'altre per protegir-lo, per portar-lo, per valorar-lo... En definitiva, per existir...

És molt representativa d'aquesta divisió de rols l'escena de les curses de motos, en la qual elles tenen el paper d'estar, assolir el risc i no fer res més que cridar de por i acompanyar-los a ells, en el clàssic paper de *dona – floreta*. Ells, en canvi, llueixen una *nòvia- floreta* que els demostra una confiança cega, i són els que condueixen, els que decideixen, els que prenen el paper actiu... Ells sempre poden córrer, si no puja una a la moto, hi pujarà l'altra... Elles, en canvi, solament poden córrer (darrere, és clar) si un d'ells les accepta.

4. Us imagineu alguna de les escenes de la pel·li a l'inrevés? Com queda? Us podeu imaginar per exemple la mateixa escena de les curses de motos però que siguin elles les que condueixen i ells els que van al darrere; o ella anant a buscar-lo a ell a l'insti; o ella parlant amb la mare d'ell per donar-li permís per estar junts; o ella anant darrere la professora d'ell per amenaçar-la...

Aquesta pregunta ens serveix per veure com quan "girem" les escenes es veuen impossibles, absurdes... Però, en canvi, tal com succeeixen a la pel·li, no ens crida tant l'atenció... Això és perquè hem vist tantes vegades aquesta distribució de rols que la tenim normalitzada, però en realitat el que ens sembla absurd en un sentit també ho és en l'altre...

5. Quins són els missatges sobre l'amor que es reflecteixen a la pel·lícula? Quins són els mites de l'amor romàntic que apareixen?

Aquesta pregunta ens serveix per reflexionar sobre els mites de l'amor romàntic sobre els quals es basa la relació entre la Babi i l'"H":

- amor a primera vista
- predestinació ("en realitat tot havia començat molt abans", "aquestes coses només passen una vegada a la vida", "ja mai no tornaran a sentir el mateix")
- mitja taronja
- els pols oposats s'atrauen
- canviar per amor

6. Quins sentiments/emocions predominen en la Babi respecte de la relació amb l'"H"?

Aquest apartat ens serveix per treballar la idea de "salvació" que es representa molt bé a la pel·li, i que moltes vegades ajuda a mantenir les relacions de violència. La Babi està enamorada, i a la vegada s'adona que l'"H" és un noi agressiu que a vegades no pot controlar la seva agressivitat. En alguns moments pensa que la seva relació no va enlloc, però el que la manté així i fa que continuï ficada en aquesta història és que pensa que ell necessita algú que el faci canviar, i que ella serà aquesta persona. En una escena fins i tot ella li demana que canviï, i ell li diu: "D'acord, canviaré". Però les persones no canviem per amor, sinó que necessitem fer treballs més profunds per canviar actituds: veure d'on ens arriben, preguntar-nos per què actuem de determinades formes, etc.

7. Quins sentiments/emocions predominen en l'"H" respecte de la relació amb la Babi?

Aquesta pregunta ens serveix per analitzar la relació que té l'"H" amb la seva dimensió emocional, que és una relació molt paradigmàtica de la masculinitat. Ell és dur i fort, i no expressa quasi mai les seves emocions. Això fa que dediqui poc temps a pensar en com està, com se sent, què li passa per dintre... Així que no només no expressa les seves emocions sinó que no les reconeix, de forma que quan li remou alguna cosa, quan hi ha alguna cosa que l'afecta, l'única emoció que li surt és la ràbia, que és l'emoció comodí que cobreix totes la resta d'emocions. El problema amb la ràbia és que va lligada a l'agressivitat. En general, les emocions ens porten a prendre decisions: si em sento trista faig coses per intentar alegrar-me (parlar amb algú, fer alguna cosa que m'agradi...), si em sento frustrat/ada puc intentar canviar les meves expectatives, etc. Si això que sento és ràbia, l'únic que em genera és agressivitat i l'agressivitat no resol res. Puc descarregar-me la ràbia en el moment, però no em resol la situació que m'ha portat a sentir-la, de forma que probablement aquesta sensació tornarà i tornarà sense fi.

Justament per això, si l'"H" no fa un treball emocional més profund, és molt difícil que canviï la seva actitud agressiva malgrat que ho prometi a la Babi. I no és perquè tingui mala fe, ni perquè no estigui enamorat, ni perquè no vulgui canviar... Sinó perquè l'amor no és un toc màgic que ens canvia les actituds que no ens agraden o no se'ns posen bé. Aquest tipus de canvis requereixen treballs personals més profunds.

8. La Babi i l'“H” tenen una relació en què es donen dinàmiques de violència. Quins tipus de violències podeu veure a la pel·lícula ?

Aquest apartat ens serveix per parlar dels tipus de violència. Conèixer els tipus de violència és important a l'hora de poder reconèixer algunes situacions com a situacions de violència, per poder decidir si volem una relació així o no. La llei catalana [5/2008 del dret de les dones a erradicar la violència masclista](#) reconeix 4 tipus de violència (física, psicològica, sexual i econòmica), a les quals les entitats especialitzades en prevenció de violència afegeixen com a mínim una més (violència ambiental). Segons aquesta llei es defineix com:

- Violència física: comprèn qualsevol acte o omissió de força contra el cos d'una dona, amb el resultat o el risc de produir-hi una lesió física o un dany.
- Violència psicològica: comprèn tota conducta o omissió intencional que produeixi en una dona una desvaloració o un patiment, mitjançant amenaces, humiliació, vexacions, exigència d'obediència o submissió, coerció verbal, insults, aïllament o qualsevol altra limitació del seu àmbit de llibertat.
- Violència sexual i abusos sexuals: comprèn qualsevol acte de naturalesa sexual no consentit per les dones, l'exhibició, l'observació i la imposició, tot plegat, mitjançant violència, intimidació, prevalença o manipulació emocional, de relacions sexuals, amb independència que la persona agressora pugui tenir amb la dona o la menor una relació conjugal, de parella, afectiva o de parentiu.
- Violència econòmica: consisteix en la privació intencionada i no justificada de recursos per al benestar físic o psicològic d'una dona i, si s'escau, de les seves filles o fills, i la limitació en la disposició dels recursos propis o compartits en l'àmbit familiar o de parella.

La violència ambiental serien aquests actes d'agressivitat que es produeixen cap a objectes o animals de l'entorn de l'altra persona i que tenen un efecte d'intimidació: cops de puny a la paret, cops de peu a la porta, trencar fotos, fer mal o amenaçar un animal de companyia, etc.

A la pel·lícula, en la relació de la Babi i l'“H” veiem com es donen situacions de violència de diferents tipus:

- Violència ambiental, per exemple quan l'“H”, ple de ràbia, accelera la moto sense parar i acaba donant puntades de peu a una paperera.
- Violència psicològica, per exemple, quan la culpa a ella d'haver-se barallat amb l'altra gent o d'haver agredit un home que s'apropava per intentar separar-lo (“ja m'he barallat amb prou gent aquesta nit per culpa teva”, “l'hi he clavet per culpa teva!”). Un altre exemple de violència psicològica és el moment del “primer petó”, quan ell li està a punt de fer un petó i al final no ho fa i la ridiculitza.
- Violència sexual, per exemple quan ella s'està canviant i li demana que no miri, i ell mira sense el seu consentiment, o quan ell la tira a la piscina saltant-se els seus límits.
- Violència física, quan ell li clava una plantofada a la cara.

9. Després d'haver analitzat els tipus de violència, us sembla que en aquesta història es donen de forma aïllada, o els episodis de violència estan relacionats? Creieu possible l'escena de la bufetada el primer dia que es coneixen?

Aquesta pregunta ens serveix per explicar el cicle de la violència. La idea és poder parlar de com les relacions d'abús o de violència segueixen una dinàmica que sempre té les mateixes fases. La violència no és intensa el primer dia de relació, perquè si fos així les relacions ni començarien: si conec algú i el primer dia em gira la cara, no el torno a veure. Però això no passa d'aquesta forma. Les violències són subtils al principi: control, aïllament, devaluació, violència ambiental... i amb el temps van augmentant la intensitat: insults, violència física... A més, aquestes explosions de violència segueixen un cicle, que anomenem el cicle de la violència: comença amb una fase de tensió i conflicte, que porta a una fase d'abús o agressió. Després l'agressor s'adona que s'ha passat, pot demanar perdó (malgrat que acostuma a culpabilitzar l'altra persona d'allò que ha passat, almenys en part), promet que canviarà, pot fer algun regal... i per una estona torna a ser la persona dolça i amorosa del principi. A aquesta fase s'anomena fase de manipulació afectiva o "lluna de mel", perquè torna el moment plàcid que fa pensar que la relació és possible. Més tard, sempre torna a donar-se una situació de tensió i conflicte que porta a una altra agressió o abús.

El cicle es repeteix sense parar, però les agressions o abusos són cada vegada més intensos i, normalment, el cicle cada vegada més curt.

A la pel·lícula podem veure com es dona aquest cicle: ell té un moment de ràbia perquè es troba la seva mare amb l'amant en un cotxe (fase de tensió i conflicte), i es posa a córrer amb la moto com un boig, on ella també va muntada, i posa en risc tots dos. Ella crida que s'aturi i ell no ho fa. Al final s'atura i comença a clavar puntades de peu a una paperera (fase d'abús o agressió). A continuació ell justifica el seu comportament, li diu que ella és l'única que sap la història de la seva mare (lògica de la "salvadora") i arriba un moment de tranquil·litat i amor (fase de manipulació afectiva - "lluna de mel"). Una mica més endavant, hi torna a haver una situació de abús, quan ell invita els seus amics a casa d'ella, i la destrossen. Més tard l'"H", busca un anell que els amics han robat i li torna (en la fase de manipulació afectiva els regals esdevenen habituals), i ella li acaba curant les ferides. Podem veure com aquest cicle es dona diverses vegades fins que arriba el moment àlgid, quan es mor l'amic de l'"H" en un accident de moto, ell està encès per la ràbia (fase de tensió), ella s'hi enfronta i ell li gira la cara (fase d'abús o agressió).

Amb aquests exemples podem veure com el cicle de la violència es repeteix i com els episodis d'agressió van pujant d'intensitat. Un esquema del cicle de la violència ens pot ajudar a explicar-ho:

CICLO DE LA VIOLENCIA

10. Què faríeu si fóssiu l'“H”? Què faríeu si fóssiu la Babi? Què els diríeu si fóssiu una amiga o amic íntim a cadascun d'ells?

Aquesta pregunta ens serveix per detectar els nivells de normalització i justificació de la violència i també per visualitzar estratègies per sortir d'aquestes dinàmiques. Algunes d'aquestes estratègies poden ser:

- Per a la Babi: buscar ajuda externa, el suport de les amigues/amics, buscar coses per fer que ens agradin i ens facin il·lusió, analitzar la relació com una relació de violència, assumir-la com a tal, extreure's el sentiment de culpa, recuperar l'autoestima...
- Per a l'“H”: buscar ajuda externa, assumir la relació com una relació de violència, fer treball emocional i personal...